

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.
Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 83.

Sreda 17. oktobra 1928.

Leto III.

Proč s korupcijo in partizanstvom v justici!

Interpelacija poslanca s. Petejana na ministra pravde v zadevi amnestije
klerikalnega voditelja in urednika Januša Goleca.

Gospod minister!

Iz sodnega spisa Pr. VI 31-27 okrožnega kot tiskovnega sodišča v Mariboru je razvidno, da je bil odgovorni urednik lista »Mariborčan«, Januš Golec, na tožbo zasebnega tožitelja pravomočno obsojen radi razžaljenja časti in obrekovanja na 10 dni zapora, 5000 Din denarne kazni in 5000 Din plačila zasebnemu tožitelju.

Da se reši kazni, je Januš Golec napravil prošnjo za pomilostitev in jo je poslal naravnost ministrstvu pravde v Beograd. Ministrstvo je to prošnjo obravnavalo z veliko naglico in jo je še isti dan, ko je dospela, poslalo okrožnemu sodišču v Mariboru v sklepanje, obenem pa je iz lastnega nagiba naročilo okrožnemu sodišču, da naj do rešitve milostne prošnje ne pozove obsojenega urednika na nastop kazni, čeprav bi imenoma o tem, ali se prošnja za pomilostitev sploh predloži ministrstvu pravde, odločati sodišče. Okrožno sodišče je o predložitvi milostne prošnje sklepalo in se je izjavilo, da pomilostitve ne more priporočati. V rednem postopanju bi sodišče prošnje za pomilostitev sploh ne predlagalo ministrstvu pravde, ako je našlo, da je prošnja neutemeljena. Pa tudi zasebni tožitelj je v posebni vlogi izjavil, da ne privoli v pomilostitev in je ministrstvo pravde še posebej opozorilo, da so navedbe obsojenega urednika v milostni prošnji neresnične in to v odločilnih dejstvih, ki bi naj omilila njegovo krivdo. Ministrstvu tola reji ni preostalo drugega, kakor da je s svojim razpisom št. 48.241 z dne 8. avgusta 1928 prošnjo Januša Goleca za pomilostitev definitivno odbilo.

V mesecu septembru je obsojeni urednik dobil od tukajšnjega okrožnega sodišča poziv za nastop kazni in je sodišče za njega izdalo privodno povelje policijskemu komisariatu v Mariboru. Policija je privodnega povelja ni mogla izvršiti, ker se je Golec neznano kam odstranil iz kraja svojega bivališča.

Nekaj dni nato pa je dobilo okrožno sodišče v Mariboru brzojavno naročilo ministrstva pravde, da se Januš Golecu dovoli odlog za nastop kazni do rešitve nove milostne prošnje.

To postopanje ministrstva pravde je izzvalo v vsej javnosti, še bolj pa v pravnih krogih, pravo konsternacijo, ker se še nikoli ni dogodilo, da bi ministrstvo pravde — vsaj v Sloveniji — tak slučaj ni znan — po zavrnitvi milostne prošnje, brez predhod-

nega vprašanja pri pristojnem sodišču brzojavno odredilo, da se izvršitev kazni odgodi do rešitve nove milostne prošnje, katero je obsojenec najavil sam ali pa po svojih posrednikih pri ministrstvu pravde, ki v tej stvari sploh ni kompetentno, dočim je okrožno kot tiskovno sodišče v Mariboru bilo o tem sploh nepoučeno.

Pravica do amnestije in pomilostitve je natančno določena v čl. 50 ustave. Zadnji odstavek čl. 50 pa pravi izrecno, da se bo pravica pomilostitve za dejanja, kaznjiva samo na privatno tožbo, šele uredila z zakonom o sodnem postopanju pri kaznivih dejanjih. Tega zakona do danes še nimamo in so bile pomilostitve kazni zasebnih tožb doslej pri vseh amnestijah izvzete. Po ustavi in v slučaju Golec torej tudi Nj. Vel. Kralj nima pravice pomilostitve.

Notorično je, da je obsojeni urednik Januš Golec prvak Slovenske ljudske stranke, katere šef je danes predsednik vlade in notranji minister. Med tem ko je bila milostna prošnja nekega drugega urednika, kar je razvidno iz akta Pr. VI 4-27 pri okrožnem sodišču v Mariboru zavržena že od pristojnega sodišča in sploh ni bila predložena ministrstvu pravde, je v slučaju Golec slednje uvedlo v Sloveniji povsem nepoznano prakso, da ukrepe sodišča radi nastopa kazni brzojavnim potom razveljavlja, ne da bi zaslišalo mnenje pristojnega sodišča in dopušča prošnjo za pomilostitev po drugi poti.

To postopanje ministrstva pravde vzbuja upravičeno domnevo, da se pod sedanjo vladno Nj. Vel. Kralja skuša korumpirati tudi justico, da se uvaja partizanstvo v sodstvo, kar je v stanu omajati v državljanih, ki naj bi bili pred zakonom vsi enaki, vero v pravico in porušiti temelje pravnega reda, na katerih počiva državni ustroj.

Zato si dovoljujem, g. minister, vprašati Vas sledeče:

1. Ali Vam je predmetni slučaj znan?

2. Ali ste pripravljeni preprečiti vsako nadaljne izigravanje in zlorabo zakona in zakonskih predpisov in proti krivcem, ki so odgovorni za dosedanje nezakonito postopanje uvesti preiskavo in jih najstrožje kaznovati?

Prosim Vas, g. minister, za ustmeni odgovor v javni seji Narodne skupščine.

Prejmite ob tej priliki, g. minister, izraz mojega spoštovanja.

Petejan Josip, l. r.

Zopet boj za stanovanjsko zaščito.

V avstrijskem parlamentu imajo že tedne dni generalno debato o vladnem predlogu, po katerem bi se imela zaščita stanovanjskih najemnikov reducirati in postopoma odpraviti. To je trenutno največje notranje-politično vprašanje, ki pa ima najgloblji socialni pomen.

Sedaj je ta zadeva že tretjič na tapetu; dvakrat so jo socialisti že pokopali in vidi se, da sta oba par-

lamentarna bloka odločna in da mislita iti do skrajnih sil, da zmagata. V vladnem bloku je vse združeno, ne glede na politiko ali svetovno naziranje; judje se n. pr. od kristjanov prav nič ne ločijo in nasprotno. Za hišnimi posestniki torej stoji vse, kar diši kapitalistično. Tudi industrialci se ne vprašajo, kje bodo vzeli denar, da bodo delavcem in uradništvu povišali plače, ako bi se

jim najemnine zvišale. Naravnost nerazumljivo pa je, zakaj se kmečki zastopniki borijo za interese hišnih odeluhov. Dosedaj se je debate udeležilo že mnogo govornikov in mora se reči, da socialisti daleč nadkriljujejo združeno buržuazijo, ki ne zna drugega navajati kot to, da morajo hišni posestniki priti do svojih »pravic«, da morajo hiše nesti, da se zopet vpostavi hišna renta, češ, da na ta način pride država zopet do kredita, ki ga sedaj nima!

Tudi najemnikom obetajo zlate čase, ako se jim najemnine povišajo. To je res ironija! Za državni kredit jim ne gre, ampak pijavke bi rade prišle do krvi!

Socialisti so sicer za reformo zakona o zaščiti najemnikov, niso pa za odpravo zaščite, marveč, da se jo še izpopolni, da se ustanovi

takozvani »Ausgleichfonds«, iz katerega bi se vzdrževalo ter upravljalo stanovanjske hiše. Skratka: socialisti so za socializiranje hiš, med tem ko hočejo hišni posestniki nazaj zlate rente, kot so jih imeli pred vojno. To pa ne bo šlo skupaj in je tozadevni vsak kompromis nemogoč. Zakonska predloga pride sedaj v tozadevni odsek in tam bo pokopana, kot je bila že dvakrat.

Seiplova stranka je goljufala volilce-najemnike, ker je izdala ob zadnjih volitvah parolo: »Zaščita najemnikov je zagotovljena, volite »Einheitsliste«!« Zato pa socialisti pravijo, naj se razpišejo volitve, pri katerih naj volilci odločijo, da li so za zaščito ali pa so proti.

Ta boj je tudi za nas silno poučen.

Kako je dr. Korošec osramotil državo!

Lastne državljane izganjajo.

Prinašamo uradno potrdilo občine Metlika, za katero smo zaprosili v zadevi Oskarja Kreveča, ki se še vedno nahaja v mariborskih policijskih zaporih, in se glasi:

Mestno županstvo Metlika,
13. oktobra 1928.

P. n. tajništvo Socijalistične stranke
v Mariboru.

Glasom telefonskega dogovora podpisano županstvo v Metliki uradno potrjuje, da je bil g. Oskar Kreveč, rojen l. 1896, v Karlsdorfu (Banat), istotam pristojen, kateri se je poročil s tukajšnjo domačinko, sprejet v domovinsko zvezo občine Metlika dne 16. jan. 1926 po sklepu občinskega odbora.

Glasom dopisa g. vel. župana ljubljanske oblasti se mu je pripoznalo, da je naš državljan. (Glej dopis g. vel. župana z dne 27. III. 1925 pod U. br. 1572. Nadalje glej dopis sreskega poglav. Črnomelj z l. 1925 št. 189-4.)

Imenovan je torej naš državljan in je pristojen v občino Metlika, srez Črnomelj. Pečat: Županstvo mestne občine Metlika, srez Črnomelj.

Radovedni smo, kaj bo ukrenila sedaj oblast, ki izganja po nalogu dr. Korošca svoje lastne državljane v Avstrijo. Kreveč se nahaja še vedno v mariborskih zaporih in radovedni smo, kedaj ga bodo izpustili. O nadaljnjem poteku te škandalozne zadeve bomo poročali.

Kaj sem videl v Belgradu na Solunski proslavi.

Stoji, stoji tam Belgrad,
za gradom teče rdeča kri,
da bi gnala mlinske kamne tri.

Že vseh 10 let od osvobojenja in ujedinjenja sem imel vročo željo, da bi si enkrat ogledal Belgrad, sedanjo našo prestolico. Bil sem že v nemškem Grazu, v Gornjem gradu in tudi v Polhovem gradu; v Belgradu pa še nikoli. Pot je dolga, vožnja je draga, drobiža je malo. Ko pa človek najmanj pričakuje, ga najde sreča. Nepričakovano, kakor bi bil iz neba padel, sem se znašel v Belgradu. Za to srečo se imam zahvaliti v prvi vrsti g. narodnemu poslancu Žebotu, našemu dobremu, zlatemu Žebotu. Bog ga živi, g. Žebota! Bodi mu tudi na tem mestu izrečena moja najiskrenejša zahvala. Moja kroglica je njemu, g. Žebotu, za veke zagotovljena! To je bilo pa tako-le. Vlada g. Korošca v Belgradu se je pred krat-

kim spomnila, da je zavezniška vojska pred 10 leti predrla solunsko fronto. Spomnili so se sicer en mesec prekasno, pa bolje enkrat, kakor nikoli. Ker je g. Žebot, ki govori z g. ministrskim predsednikom per du, sedaj v vladi, so mu poslali več brezplačnih kart za Belgrad, da jih razdeli med svoje drage Mariborčane. Velika ljubezen mariborskih klerikalcev do rdečkarjev je dobro znana. Saj so zadnjič iz svoje kvote podarili celo večim rdečkarjem hišice v novi stanovanjski koloniji. Ni čuda, da je tudi mene ničvrednega socija obsijala njihova milost in sem dobil brezplačni vozni listek za v Belgrad — tour in retour.

Koj sem se odpravil na dolgo pot, priporočivši se angelu Rafaelu za srečno rajžo. Ker sem v prejšnjih letih, ko g. Žebot še ni bil na vladi, večkrat bral v »Slov. Gospodarju«, da vožnja po srbskih drž. železnicah ni nič sigurna, sem pred odhodom napravil še testament — za vsak slučaj.

Vožnje čez Zidani most do Zagreba ne bom popisoval, ker je čitatelem »Del. Politike« več ali manj znana. Od Zagreba do Vinkovcev pa nisem nič videl, ker je bila noč. Enkrat v noči, menda v Brodu, če sem prav slisal, se je vagon napolnil, ker je vstopilo mnogo tovarišev, samih Soluncev letnika 1928. Tudi pravi Turki so bili vmes. Kolikor sem mogel videti skozi okno, je svet okoli Vinkovcev in naprej sama ravnina. Videti je, da imamo v naši državi še

Sodrug!

Delavci!

Krajevna organizacija Socijalistične stranke v Mariboru sklicuje v četrtek, dne 18. oktobra ob pol 7. uri zvečer v verandi »Union« (Götz)

javen protestni shod

proti črni reakciji, na katerem bo govoril s. Eržen.

Delavke in delavci, ki ste proti današnjim nezgodnim razmeram, ki jih je ustvaril črni režim, pridite v trumah, da bode na ta način manifestirali proti blagoslovljenemu pendreku, ki ga vihti nad delavskim pokretom katoliški duhovnik dr. A. Korošec.

veliko /zemlje. Nazadnje smo prišli na neko veliko postajo — Zemun. Ko je bil moj stric tukaj pri vojaki, so temu mestu rekli Zimony. Ko smo se odpeljali iz Zimonyja, se je onkraj vode odprlo pred nami veliko mesto, ki od daleč spominja na Jeruzalem v zgodbah sv. pisma. To je Belgrad. Lepo mesto. Potem smo se peljali čez velik železni most in koj nato smo se ustavili na kolodvoru v Belgradu. Pred kolodvorom je bila velika gneča. Komaj sem se skozi preril. Po neki strmi ulici sem se podal v mesto. Po ulicah strašna masa ljudi, vse sami Solunci z brezplačnimi voznimi kartami. Ni čuda, da smo, ker nas je toliko, leta 1918 predrl fronto in premagali Bulgare, Madžare, Nemce in Italijane. Po ulicah silno zastav in nekakih naslikanih orlov in drugih zveri. Posebno na široki ulici vrhu brega, ki jo imenujejo Terezija. Koliko je samo to koštol! Potem sem gledal sprevid. Marširal so Črnogorci, Dalmatinci, Hrvatje različnih vrst in Bosanci. Vmes je bilo tudi kakih 25 Gorenjcev. Kranjci so že od nekdaj bedasti. Imeli so seboj marele, čeprav je solnce toplo sijalo. Zelo veliko je bilo »Orjunašev« v dimnikarskih uniformah. In čutje, kdo je bil še tu? Žebot, naš dobri, zlati Žebot! Pa veliko besedo je imel, kakor kakšen general. Nisem verjel na čudeže, odkar pa sem videl Žebota in »Orjunašev« skupaj na procesiji, pa trdno verjamem na čudeže.

V pondeljek sem šel na ekscercirplac. Tam je bilo silno ljudstva. Defilirali so vojaki. Postavili so se. Od maršajna je kar zemlja bobnela. Res so zaslužili dobro menažo. Gledal jih je tudi neki bradati italijanski general z veliko kapo, ki ga je sam Mussolini poslal v Belgrad, da bo videl, kako se pri nas tolče maršajnc. Potem je letelo nad nami veliko število letal. Potem se je začelo narodno veselje. Jedel in pil si, kar si hotel, plačati pa ni bilo treba nič. Bilo je kakor v Kani Galileji. Potem sem šel špacirat na Kalimegdan, to je mestni vrt, ki pa je še deloma razkopan. Tam sem videl tudi čuden spomenik. Na visokem stebri stoji mlad, velik pob, čisto nag, kakor ga je bog ustvaril. Kako je vendar tako pohujšanje mogoče pod pobožno vladno g. Korošca? Naj bi njegova policija tistemu smrkolinu vsaj švimhozne kupila.

Potem sem obiskal po mestu nekaj gostiln, da se prepričam, kakšno pijačo pijejo Belgrajčani. Vino je bilo sremsko, za moj okus ni bilo. Tri deci velja 7 Din. Pri jedi so belgrajski

oštirji tujcem cene navili. Porcijon restanega krompirja mi je natakara računat 8 Din. To mi je bilo pa že preveč. Energično sem mu izjavil, da se mi štajerski Solunci ne damo odirati. Izgovarjal se je, da je krompir na poseben način pripravljen. Zavrnil sem njegovo čvekanje, češ, krompir je krompir. Spoznal je, da ne poznam šale in mi je krompir doli spustil od 8 Din na 4 Din. Mislim, da si bo Štajerce zapomnil. Sicer so pa pravi Belgrajčani prav domači in priljubni ljudje. Povedali so mi, da se oderuhu po njihovo reče zelenaš in so sploh z menoj držali. Za Solun se niso preveč brigali, največ so se pomnekovali o neki lepi devojki iz Like, ki se je udeležila sprevida. Zares je bilo lušno, tudi tramvaji so zastonj vozili.

Kako se je le prekmalu približal čas slovesa in odhoda. Vožnje nazaj ne bom popisoval, rečem samo, da smo bili natrpani v vagonih, kakor sardele v škatlji. Sami Solunci. Vse, kar sem v Belgradu videl, me je močno prevzelo in vsled svoje utrujenosti sem nekoliko zadremal. V sanjah so mi prihajali pred oči junaki z Dobrega polja, Slonovega Uha in Veternika, ki tam snivajo v miru svoje večno spanje. Defilirali so pred menoj pohabljeni invalidi, ki jim država še sedaj ne izplačuje pripadajočih rent. Potem so prihajale vojne vdove in sirote. Potem kronski penzionisti različnih vrst. Sprevid je bil nedogleden. Ne vem, kaj bi bil še vse videl v tem sprevidu, če bi me ne bili zbudili v Brodu, kjer so odhajali bosanski Solunci. Vagon se je precej izpraznil. Od Siska dalje do Zagreba jih je prav malo izstopilo. Hrvatje iz Zagreba in zagrebške okolice se nekaj kujajo ali rilec kuhajo. Sicer jim je tudi prav, da se je predrla solunska fronta, vendar jim pravzaprav nekaj ni prav. Povedali so mi, da se tako kujanje ali kuhanje rilca po hrvaško imenuje socijalni bojkot.

Od Zagreba naprej smo se vozili sami Slovenci. V vagonu je bilo nekaj Marijinih devic, nekaj »Orjunašev«, nekaj Gorenjcev z marelam. Še celo z »Orjunaši« sem se sprijaznil. Če so »Orjunaši« prijatelji mojega prijatelja Žebota, potem so tudi moji prijatelji. Tako smo se vračali nazaj v zeleno štajersko in smo končno srečno prišli v Maribor na Dravi. Povsod je dobro, doma je pa le najboljša.

Lepega potovanja ne bom nikdar pozabil in se še enkrat prisrčno zahvaljujem klerikalcem, da so mi ga omogočili na drzne stroške.

Solunec, letnik 1928.

Zeiss-Punktal Peteln, Maribor:

Besede tri,
so za oči!

Gosposka ulica 5.

Dnevne novice.

čez deset let.

Prizor na Terazijah 8. oktobra.

Dober patrijot: Živijo vojska! Glejte kako sijajno! Vsi imajo nove plašče. Kako strumni koraki. To gledajo danes Francozi. Živel Franše De perej!

Slabši patrijot: Ampak pogledj jih čez en teden, kako bodo zopet izgledali!

(Mimo gre grupa Orlov in marijinih devic.)

Orel: Živel dr. Korošec!

Marijine device: Živijo!

Orel: Živel solunski junak!

Marijine device: Živijo!

Dober patrijot: Slovenci so pa res sijajni ljudje. Vlečejo naš voz kamorkoli jim veliš.

Slabši patrijot: Pa menda ja ni bil dr. Korošec tudi med dobrovoljci na solunski fronti?

Dober patrijot: Kako pa! Misliš, da bi mogel drugače voditi vse te slavnosti!

Slabši patrijot: Ti, ampak to je dobro zmislil, to ljudsko veselico. Vse zastonj. 50 volov, 500 kostrunov, 20 polovnjakov vina, 100 hektolitrov piva in cele gore kruha. Kaj takega Beograd še ni videl. Se je vsaj enkrat splačalo biti radikal.

Dobrovoljec (pride slučajno mimo; pikro): Se pa nam ni splačalo prelivati kri na solunski fronti. Najprej so mi dali frato zemlje, kjer sem pustil šest let svojega truda in ko sem pričakoval sadu in počitka, so mi jo odvzeli ter pogнали po svetu!

Dober patrijot (k slabšemu nartrijotu): Boljševik! Bo treba opozoriti žandarja nanj. Hvala bogu da imamo Glavnjačo. Živel Korošec!

Invalid (slep, brez noge, krevsa mimo; vodi ga ubog otrok): V Kristusovem imenu prosim, dobri ljudje! Bil sem na solunski fronti!

Razkol. Režimovci in opozicijski v Beogradu in Zagrebu pišejo in govore o razkolu. Seveda ne ti ne oni o razkolu v svoji grupaciji. Zdi se nam, da, kjer je prav veliko konferenc, prav veliko govorenja o razkolu, ni edinosti, ampak so vsaj difference, ki so že razkol ali pa vsaj njegova začetek. V slovenskem časopisu, v klerikalnem kakor demokratskem, čitamo samo o razkolu, to pomeni, da nimajo ne režimovci ne opozicija dalekosežnega programa, po katerem bi delali. O razkolu govore s sadiščno politično škodoželjnostjo zato, ker nimajo drugega dela. Seveda, taka politika ne vodi iz blata, ampak le še globlje v blato in pomeni neiskrenost do politike in še bolj kakor to pa plitkost politične zrelosti. — Naša buržuazija je pač vsa taka, kakor kaže teh minulih deset let.

Zagrebski listi upajo, da izvede vlada naredbenim potom upravno decentralizacijo najprej v finančnem ministrstvu in potem še v drugih resortih. Tudi hodijo razni političarji v Belgrad, kar pomeni, da je vlada pripravljena pripraviti pot pogajanjem. Centralistični birokratizem je neznosen; sekcijski šefi, takozvani načelniki, so neobzirni. Pogajanja sicer še niso na vidiku, ali več pripravljenosti se kaže na obeh straneh. — Tako se polagoma umika bojevita buržuazija na obeh straneh.

Jugoslovanski katoliški škofje zborujejo v Zagrebu. Baje so se pojavila med njimi različna nesoglasja. Hrvatski klerikalci zelo zamerijo slovenskim, da so se vdinjali Srbom in pravijo, da je za cerkev zelo škodljivo, če se bavi duhovščina predvsem s politiko, mesto da bi širila Kristov nauk. A slovenski klerikalci niso nikdar v zadregi z izgovori. Pravijo, da s tem, če se pečajo s politiko, ščitijo vero (mesto da bi rekli svoje bisage). V njihov prepis se aktivno vmešava papežev nuncij Pelegrinetti in jih skuša miriti. (Tako da bi se zdelo, da jim je pred vsem za Kristov evangelij, ob enem pa da bi tudi bisage ne trpele škode.) Ne razumemo, kaj se ta nuncij toliko vmešava v našo politiko? Če bi se kak drug poslanik kake tuje države, ki je akreditiran pri naši vladi, aktivno udeleževal javnih shodov in tam govoril v prid ene ali druge stranke, bi gotovo hitro z njim obračunali. Nunciju pa nič! Sta pač v duhovni zlahti s predsednikom naše vlade.

Osemletnico koroškega plebiscita so praznovali zadnjič v mariborskem mestnem parku pred famoznim deklaracijskim spomenikom. Kdo pa? Par državnih uradnikov in naročena šolska mladež. Da bi napravili na mladino čim večji vtis, so priredili vso stvar prav mistično: na polomljeni žari pred spomenikom so v večernem mraku zazgali kadijo. (Je li bilo pristno ali pa nabrano gredoč po cesti, ne vem.) Okrog žare so se stolpile radovedne gručice, ki so si menda predstavljale, da sodelujejo pri staroslovanski daritvi bogu Svetovitu pod stoletno lipo v svetem gaju. K sreči ni topot nihče zbolel na »delirium patriotensis«, kakor se je zgodilo leta 1920, par dni po plebiscitu, ko je ta bolezen devastirala polovico Maribora. — Zanimivo fotografijo iz dni koroškega plebiscita lahko vidite v brošuri »Der blutige 27. Jänner 1919«.

Boj med Macedonci v Sofiji. Sredi mesta Sofije so napadli v petek zvečer ob 7. uri pristaši Mihajlova voditelja Protogerovcev in vnel se je pravi boj na promenadni ulici. Oddanih je bilo okoli 50 streliv. Protogerovec Trajkov je bil obstreljen, njegov spremljevalec Spaso pa ubit. Ranjenih je bilo več oseb. V Bolgariji se boje novih nemirov.

Žrtve stanovanjske mizerije ali oblastnemu poslancu dr. Ogrizku v album. Ni še dolgo od tega, ko smo poročali, da se je iz obupa in strahu pred deložacijo obesil kleparski mojster K., že imamo drug slučaj, ki se je pripetil v Celju v hiši gostilničarja Schara. — Delavka I. Erjavc, ki je pri njem imela v najemu eno malo sobico, je bila pred sodno deložacijo. Iz obupa, ker bi morala s silo zapustiti svoje stanovanje na eni strani, na drugi pa, ker ni dobila drugega stanovanja, si je hotela z lizolom olajšati svoje že itak mizerno delavsko življenje. »Slovenec« kratkovidnež sicer pravi, da je hotela hišnega gospodarja ustrašiti. Radi bi videli tistega, ki bi hotel samega sebe usmrtiti, da bi s tem ustrašil drugega. Po našem mnenju bi to bil morda zmožen »Slovenec« dopisnik ali kak zaljubljenec, o drugih dvomimo kaj sličnega. V ostalem bi priporočali oblastnemu poslancu SLS, dr. Ogrizku, da si dogodek vpiše v svoj album, da ne bo še nadalje trdil, da je stanovanjska zaščita nepotrebna.

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

55

Vem, mami se je zgodila nesreča. Mlada mestna gospa je zavpila kot kako cvileče ščene in nesreča je bila tu. Oče, ki se vedno hoče pokazati posebnega, zato ji je tudi pri priходу in odhodu poljubil roko, kot to delajo oficirji, se je strašno razjezil. Vsa prepadena je zapustila mati jedilnico in se zatekla v kuhinjo. Ko je oče opral z bencinom prozorno obleko milostljive, je šel v kuhinjo, kjer je prav grdo ozmerjal mater. Vsi smo slišali v sobo. Za deklo jo je imel. Pozneje sem videl, da je jokala. Oči so ji bile rdeče. Da se zavaruje pred kako nadaljno blamažo, je oče prosil gostilničarko Vrzelovo, vdovo po orožniškem stražmojstru, ki je umrl tik pred preobratom, za pomoč. Tudi ona je bila na obedu. Pobožna babnica je, mlajša od moje matere. Otrok ni imela nikoli. Zna se dobrikati kot sladkor, vendar mi je strašno zoperna. Ne morem je videti od tistega časa sem, ko je bila mama težko bolna in nam je kuhala ona. Vsak večer smo morali glasno odmoliti večerno molitev in sestra je kot najmlajša morala velo klečati v postelji. To je bilo že pred štirimi leti . . .

Mamo je to užalilo. Sama mi je pozneje povedala. Oštevala je kot žandarsko kuharico, ki nima v njeni kuhinji ničesar opraviti. (Sedaj vodi malo gostilno. Oče po večerji zahaja večkrat tja . . .)

Slavnost godu pa je povečal še drug dogodek. Pred letom je namreč denunciral očeta bivši oficir,

sedaj brezposeln pohajkovač Ivan, brat Lojzke, trgovčeve hčerke, ki daje hlapcu Matjažu vedno cigarete. Ker je bil kot študent precej liberalen, naroden človek, ki se je na narodnih veseljih bunil proti Avstriji, je obrekoval očeta kot zakrknjenega avstrofila. Tako daleč je spravil, da je bil oče pol leta suspendiran iz službe. Sedaj se mu je posrečila rehabilitacija. Vpisal se je v demokratsko stranko in z novim letom je nastopil službo. Njemu je bilo to lahko storiti. Denuncijant se je opekel. Res je, da je bil oče ves čas vesten avstrijski uradnik-poštar, toda za politiko se ni veliko brigal, kot večina slovenskih državnih uradnikov. Ni se upal, niti se ni maral. Otopel je v državnem birokratizmu. Zato se z bratom Leonom nista nikoli prav razumela. Leo je bil svoboden človek, zdravnik, ki je rad pil in je bil navdušen Slovan. Zato ga je žandar Vrzel 1914. leta naznanil vojaški oblasti kot politično nezanesljivega človeka. (P. V.) Leta 1916 je umrl na posledicah trebušnega legarja, ki ga je nalezl pri svojih bolnikih. Tudi to sem izvedel danes, da se mu je v zadnjem tednu pred smrtjo omračil um. Dvainštirideset let je bil star. Poročen ni bil. Vedno je živel svoje življenje. Tako dobro se ga spominjam. Rad me je imel. Po cele večere je predsedel v svoji sobi in prevajal Odisejo. Še sedaj hranimo njegove zapiske. Moral je biti strašno nesrečen . . . Tudi pesmi je pisal. Če tudi mi niso po godu, vendar čutim, da zveni iz njih nekaj težkega, trpkega. Kakor žvižg uklenjenega sokola . . .

Takoj po obedu smo zapustili otroci jedilnico. Mamo sem našel na vrtu vso objokano. Hotela je

skriti svoje solze pred menoj, pa ni mogla. Bilo mi je strašno.

»Zakaj jočeš mama? Povej!«

Nekaj časa si je skrivala obraz kot da premišluje, ali mi sme vse zaupati. Nato mi je govorila . . .

»Za deklo me zmerja, ko so gosti v hiši. Zgodila se mi je pač nesreča. Kaj morem jaz za to. Kadar moram delati, sem dobra. Sedaj pa sem dekla. Cel predpoldne in že včeraj sem pripravljala, da bi mu napravila vse po godu. Vsak dan vstanem najmanj ob petih — pa je vse še premalo. Kake so moje roke! Vse žuljaste so od dela. On pa me vedno zmerja. Saj vem. Sedaj, ko sem starejša, ko se mi od dela prerano sivijo lasje, sedaj mu nisem več všeč. Sedaj mu je Vrzelovka bolj všeč. Zato jo vedno tako hvali, kako dobro vodi gostilno in kako dobro kuha . . . Pa naj gre k njej, če mene ne mara več. Bo že videl, kako se mu bo godilo. Kaj pa je pravzaprav ona? Uboga žandarjska kuharica je bila — prej pa natakara, ki je imela srečo, da so hodili k njej spat žandarji in da je enega ujela . . . Baba . . .«

»Mama ne tako . . .«

»Da, v obraz ji bom to povedala. Naj pride še enkrat v mojo hišo. S čigavim denarjem se je postavila vila? Z mojim, z mojo doto, ki sem jo podedovala po očetu. Tvoj oče ob poroki ni imel niti krajcarja. Reven poštni aspirant je bil, ki me je zapeljal, da sem se poročila z njim. Takrat mi je grozil, da se bo ustrelil, če ga ne bom marala. Danes pa sem dekla . . .«

Pismo iz Westfalskega. Sodrugi iz westfalskih rudnikov nam piše: »Tu v teh rudnikih nas je mnogo tisoč slovenskih rudarjev, od katerih jih je pa malo razredno zavednih. Le deloma so strokovno organizirani v razrednih organizacijah rudarjev. Večina se pusti farbatu od slovenskih klerikalcev in demokratov, ki s pomočjo slovenskih purgarjev širijo med tukajšnjimi izseljenci nacionalistično propagando. Zastopnik slovenskih klerikalcev je tukaj duhovnik Kalan, ki izdaja listič »Westfalski zvon«. Zastopnik demokratov pa je neki Pa. vel Bolha, ki nam vsiljuje demokratski tednik »Domovino«. Ker pa smo spoznali, da ne eden ne drugi ne zastopa naših delavskih interesov, smo tu v našem kraju ustanovili lastno, od njih neodvisno delavsko društvo, in vas prosimo, da nam pošljete slovenski socijalistični list, in naslov slovenske socijalistične stranke, kamor se želimo obrniti po informacije.« — Sodrugi na Westfalskem bomo radevolje ustregli in nas veselijo, da so klerikalnim in demokratskim farbarijam obrnili hrbet.

Pokojski zavod za nameščenice v Ljubljani. Gledališka ulica 8/IV., bo poslal vsakemu službodajalcu, ki mora imeti pri njem svoje nameščenice zavarovane, zanj in za vsakega nameščenca po en izvod nove knjižice »Pokojsko zavarovanje nameščenec po stanju dne 1. sept. 1928« po znižani ceni 5 Din. Kdor knjižice ne bi nameral obdržati, naj jih izvoli takoj vrniti. Sicer se dobiva knjižica v slovenski ali srbohrvatski izdaji pri zavodu po ceni Din 10.

Pokojski zavod za nameščenice v Ljubljani je izdal knjižico »Pokojsko zavarovanje nameščenec po stanju 1. sept. 1928«, ki jo je sestavil njegov poddirektor g. dr. Janko Vrančič. Knjižica obsega najnovejšo besedilo zakona o pokojskem zavarovanju nameščenec, statut Pokojniskega zavoda za nameščenice in pravilnik o draginskih dokladah z najpotrebnejšimi pojasnili, pregledno razpredelnico sedaj veljavnih plačnih razredov, zavarovalnih premij in rent, praktičen primer, kako se računajo rente, in seznamek dosedanjih zakonov, naredb in drugih uradnih odredb o pokojskem zavarovanju nameščenec in zadevah, ki so z njim v zvezi. Knjižica obsega v slovenski izdaji 143 strani, v srbohrvatski po obliki nekoliko večji izdaji 111 strani, in se dobiva pri Pokojniskem zavodu za nameščenice v Ljubljani, Gledališka ulica 8/IV., za ceno Din 10.

V Pragi se je porušila še ena hiša; več jih ima razpoke. V Pragi je vsakomur malomarnost povzročila katastrofo z novima zgradbama. Z ozirom na praško katastrofo je dal zagrebški župan pregledati po mešani komisiji vse nove stavbe in ugotovil, da so dobro zidane. Tudi v Ljubljani je precej hiš novih in ne bi škodovalo, če bi se jih strokovnjaško pregledalo.

Knjižnica in čitalnica Delavske zbornice v Ljubljani posluje od ponedeljka, dne 15. oktobra dalje v lastni palači na Miklošičevi cesti, v pritličju, desni vhod. Odprti sta vsak delavnik od 10. do 12. ure dopoldne. V knjižnico se lahko vpiše vsakdo, ki se zadostno legitimira. Čitalnico bodo stalno krasile slike mlajših umetnikov, organiziranih v »Umetniški Matici«. Slike se bodo vedno menjale tako, da bodo obiskovalci knjižnice in čitalnice stalno sledili razvoju naše umetnosti. Knjižnica je preurejena po najmodernejšem sistemu. Tako si je Delavska zbornica ustanovila najmodernejšo čitalnico in knjižnico v Ljubljani.

Permanentna razstava Umetniške Maticice, 15. oktobra se je otvorila obenem z otvoritvijo delavske knjižice čitalnica v palači Delavske zbornice na Miklošičevi cesti v čitalniški dvorani stalna razstava Umetniške Maticice. Na razstavi je zastopanih sedaj šest umetnikov, in sicer: Slikarji Gojmir A., Nande in Drago Vidmar, Serajnik in Stiplovec ter kipar Tine Kos. Z ozirom na to, ker je bil rok za oddajo glade razstave zelo kratek, je ta mesec razstavljenih le malo število del. Razstavljenе umetnine se

Ig. Mihevc:

Za dva goldinarja dežja.

Drenovčev Tine iz Male Ligojne je bil prav pobožen mož. Za takega so ga imeli vsaj sosedje. Njegova žena Marjeta ni bila taka, temveč je bila odkrita žena in pri sosedih veliko bolj priljubljena in ugledna kot njen mož Tine.

Drenovc je vedel za vsakega svetnika v Blasniki pratiki in lazil je vedno po božjih potih. Že dostikrat je bil na Višarjah in Brezjah in ko mu je nekoč padla kaplja apna v oko, se je takoj zaobljubil k Sv. Luciji.

Tako je romal po božjih potih. Njegova žena pa je doma obdelovala polje in opravljala živino. Vsak dan je šle pozno ponoči trudna legla k počitku. Dostikrat sta se zaradi tega Tine in Marjeta sporekla.

Pred leti je bila taka suša kakor letos. Vodnjaki so se posušili tudi v domači vasi. Vodo je bilo treba nositi cele pol ure daleč v vas. Ko nekega večera Marjeta prinesla škaf vode na glavi domov, je ravno zvonilo angeljsko češčenje. Tine pa je, namesto, da bi pomagal svoji ženi vzeti škaf z glave, pokleknil za mizo

bodo menjavale vsak mesec, tako da bo v enem letu razstavljenih do 300 del. Ta razstava je sicer skromen začetek, tvori pa brezdvomno osnovo stalnemu modernemu salonu agilne Umetniške Maticice. Razstavo si ogleda lahko vsakdo brezplačno, ki poseti čitalnico ali knjižnico vsak dan od 10.—12. ure dopoldne in od 6.—9. ure zvečer; ob nedeljah in praznikih pa od 9.—12. ure dopoldne. — Umetniška Matica poziva tem potom vse slovenske umetnike, ki so udruženi v tej organizaciji, da prijavijo svoja dela, ki bi jih hoteli razstaviti v palači Delavske zbornice in poziva one, ki še niso člani, da se čimprej prijavijo. Razstavljenega dela so obenem seveda tudi na prodaj in je ravno tu velika možnost da se prodajo. Vse dopise in prijave je pošiljati na centralo Umetniške Maticice v Ljubljani, Dunajska cesta 35; osebno pa se lahko prijavijo vsak dan od 10.—12. ure dopoldne pri tajniku T. Seliskarju, književniku v Ljubljani, Rožna dolina V-10. Odbor.

Fr. Govekar, Rokovnjači. Ljudska igra s petjem v 5 dej. Tretji natisk. Oder, zbirka gledaliških iger, 19. zv. V Ljubljani 1928. Založila Tiskovna zadruga. Str. 70. Cena s poštnino vred Din 21.—. — Priljubljeno Govekarjevo igr »Rokovnjači« je izdala Tiskovna zadruga v tretjem natisku. Igro so povsod že tolikokrat proizvajali, da je dveh o njej vsaka beseda. Novi natisk bo dobrodošel vsem podeželskim odrom, ki jo še nimajo. Igrali jo bodo zopet in zopet.

Razno.

Kako se iztisne več profita iz dela otrok.

Izkoriščanje otrok v New Yorku, kako iztisniti več dobička iz otroškega dela, ima tudi svoje probleme, s katerimi si ubijajo svoje možgane ravnatelji tekstilnih tovarn v interesu svojih gospodarjev. Kako se lahko to doseže, podaja svoje misli ravnatelj tekstilne tovarne, ki se je podpisal K. C. L. v »Textile Worldu«, glasilu tekstilnih tovarnarjev. V članku pod naslovom »Management of Operatives« piše:

»Mojster v dvorani za prejce mora imeti precej diplomacije, da se vsi njegovi pomočniki povzpno do enake dovršenosti, ker tvorijo večino njegovih pomočnikov otroci. Otroci se ne podvržejo sistematičnemu delu kot odrasli delavci, ker imajo svojo voljo in hočejo določiti svojo dovršenost in hočejo ubogati in izvesti ukazov. Otroke je treba vedno nadzorovati, če ne se iz slabih napravijo še slabši, da imajo več časa za igranje ali počitek. Mojster ne sme nikdar odnehati, dokler otroci ne opravijo dnevnega dela z najmanjšimi sitnostmi.«

Z drugimi besedami to pomenja, da mora priganjač v prostoru, v katerem se izdeluje preja, imeti vedno otroke pred očmi in jih mora na diplomatični način priganjati, da imajo gospodarji od njih dela kolikor mogoče več profita.

Vsi tovarnarji proti stavbinskim delavcem v Connecticutu.

Stavbinski delavci v Bridgeport, Conn, so bili prisiljeni zastavkati, da se prizna njih zahtevajo povišanja mezde, ampak da se

in pričel moliti. Marjeta se je zaradi tega raztogotila in zakričala nad njim: »No, hinavec, vsem svetnikom bi pete oblizal, za delo pa ne primeš nobeno.«

»Marjeta, le potolaži se, vsaj bo kmalu dež, nabral sem pri sosedih dva goldinarja; jutri pa grem v župnišče, da napravijo procesijo za dež.«

Drugo jutro jo mahne Tine naravnost v župnišče in poprosi župnika, da naj skliče procesijo za dež k Sv. Trojici. Tine mu obenem ponižno pomoli dva goldinarja. Župnik vstane in pravi: »Tine, za dva goldinarja bo malo dežja!« Nato se ozre na barometer, ki je pritrjen ob oknu njegove sobe in pravi: »No, pa napravimo procesijo v sredo!«

V sredo dopoldan je bila procesija. Popoldan istega dne se je nebo stemnilo in vsula se je ploha s točo, ki je uničila še ono, kar suša ni mogla.

V nedeljo je Tine prinesel župniku še tri goldinarje; in kmalu je pričelo deževati in je deževalo tri tedne. Nastala je povodenj, ki je pobrala in uničila na polju zadnje pridelke in sadove.

Zato pa Tine od takrat pri sosedih ni imel nič več ugleda.

odpravi delo ob sobotah in tako pomaga znižati število brezposelnih delavcev. Stavbinskim podjetnikom so takoj prihiti na pomoč podjetniki in tovarnarji cele države, ker oni ne marajo, da se zniža delovni čas z znižanjem delavnih ur v tednu, z njim pa tudi število brezposelnih delavcev. Podjetniki in tovarnarji dobro razumejo, ako se stavbinskim delavcem posreči izvajati pet dni dela v

Modernizacija Viča.

Razgovor z viškim županom s. Petrovičcem.

Največje delavsko predmestje Ljubljane Vič v zadnjih letih vidno napreduje. To napredovanje zaznamujemo zlasti, odkar ima socijalistična delegacija v občinskem odboru na Viču odločilen vpliv. Pred leti je bil Vič električar, lansko leto in letos je bila izvedena regulacija Gradašnice, zadnje tedne pa se polagajo po Rožni dolini in Viču cevi za napeljavno vodovoda. S. Berdajs se je te dni podal k viškemu županu sodrugu Petroviču, ki ima nedvomno največje zasluge, da se Vič tako naglo modernizira in ga prošil za kratek razgovor. S. Petrovič se je vabilu radevolje odzval in na vsa stavljen vprašanja odgovarjal z njemu lastno temeljitostjo. Razgovor spodaj približujemo, ker bo gotovo zanimal tudi širši krog naših čitateljev in zlasti delavstvo Viča.

Kakšna je s. župan zgodovina boja za vodovod na Viču?

Boj za vodovod na Viču smo vodili že dvajset let. Zanimiv je zapisnik, ki je na razpolago in ki je bil napravljen že leta 1908. Že tedaj so občani zahtevali napeljavno vodovoda in sem takrat sodeloval tudi jaz. Od tedaj nismo odnehati in kakor vidite je boj uspešno dobojevan šele sedaj.

V kakšnem stanju se nahaja sedaj napeljava?

Ravno te dni so pričeli s polaganjem glavnih cevi. Polaganje cevi pa ne bo končano letos, ker se bodo morala dela vsled zime prekiniti. Sedaj se polagajo cevi na Cesti V in X ter Cesti II in IV v Rožni dolini. V Rožni dolini se je pričelo najprej na predlog stavnega vodstva radi tega, ker bodo polaganje lažje dokončali sedaj, kakor v deževnem vremenu, medtem ko se v deževnem vremenu polaganje vrši lahko na Viču. Ko bo končano polaganje v Rožni dolini, se prične polaganje na Viču. Letos se bo na Viču polagalo le na Tržaški cesti, in sicer od Goloba do Pirnatove gostilne. S tem bo za letos delo končano. Drugo leto se bo z napeljavo nadaljevalo spomladi in upam, da bo tudi končana.

Kako je občina rešila finančno vprašanje vodovoda?

To je najvažnejše vprašanje. Če bi imela občina dovolj sredstev, bi bilo vprašanje vodovoda povsem enostavno. Mi smo vztrajali na tem, da se vodovod napelje v najkrajšem času in četudi zaenkrat nima razpoložljivih sredstev. Seveda tam, kjer ni nič, ni ničesar vzeti: Zadolžili smo občino, ali nič zato, občani imajo to, kar so dvajset let zahtevali. Iz lastnega proračuna je občina votala letos za vodovod 150.000 dinarjev, 350.000 dinarjev pa je najela posojila pri Mestni hranilnici ljubljanski. Tako je za letos preračunanih stroškov za vodovod 500.000 dinarjev.

Ali vlada med občani zanimanje za vodovod?

Vsekakor! Vsak dan se zglašajo pri meni in zahtevajo informacij. Ali jaz nisem instalater in jim z informacijami ne morem postreči. Zato vsakogar pošljem k instalaterju.

Kak je postopek glede priključkov na vodovod?

Kakor sem dejal pošljem vsakega zainteresirane. Naloga instalaterja je, da napravi načrt in ga predloži ravnateljstvu mestnega vodovoda. Čim se načrt odobri, se napravi preizkušnja, s čimer je postopek končan. Glavno, kar vas gotovo zanima, pa vam še nisem povedal: to je denar. Takse za priključek k vodovodu so silno visoke. Natančne številke mi še niso znane, zlasti ne vem, kake bodo končne številke za našo občino. V Ljubljani je n. pr. občinska taksa Din 750.—, navratna taksa Din 490.— in stroške za izkop od glavne cevi v hišo nosi hišni lastnik vsak sam. Povsem razumljivo je torej, da bodo pritožbe glede takse velike. Ali občina je svojo dolžnost storila: dala je občanom možnost, da si priskrbe vodovod! Na višino takse pa viška občina nima nobene ingerence, ker te takse veljajo tako za mesto Ljubljano, kakor za občine Moste in Ježica, kjer se je vodovod tudi napeljal. Poudarjam pa še enkrat, da z natančnimi podatki o taksah ne morem postreči, ker tudi meni še niso znane.

Kakšni so nadaljnji načrti viške občine glede vodovoda?

Kakor vidite bo letos dograjena šele polovica vodovoda. Zato bomo prihodnje leto nadaljevali. Po moji uvidenosti bo treba v prihodnji proračun vstaviti za gradnjo vodovoda 100.000 dinarjev, s čimer pa finančno vprašanje še ni rešeno. Obrniti se bomo morali še na druge inštanice, da nam iz svojih proračunov naklonijo denar.

tednu, da bodo tudi tovarniški delavci zahtevali znižanje tedenskih delavnih ur. V tej zahtevi pa vidijo veliko nevarnost za svoje profite. Ako se zniža število tedenskih delavnih ur, se bo znižalo tudi število brezposelnih delavcev, ker bodo podjetniki in tovarnarji prisiljeni najeti več delavcev, ako hočejo v skrajšanem delavnem času producirati isto množino produktov kot so jo producirali preje.

ne podpore. V dveh do treh letih bo vodovod docela dograjen.

Ali ima sedanji občinski odbor še kak načrt glede modernizacije Viča in Rožne doline?

Načrtov imamo vse polno, ali zaenkrat naj bo dovolj. Vse je odvisno od tega, kako razumevanje bodo pokazali občani. Mi smo delavoljni in kakor vidite, smo samo v nekaj letih napravili naravnost čudežna dela in mene to predvsem veseli, da so za modernizacijo Viča pokazali največ razumevanja ravno občani iz delavskih vrst.

Ali se nadejate, sodrug župan, da bo ta modernizacija vplivala tudi na splošni razvoj Viča?

Nedvomno! Trdno sem uverjen, da smo s to modernizacijo na široko odprli vrata industriji. In kako ne! Saj smo izvedli regulacijo Gradašnice, ki je bila glavna ovira. Znano vam je, da smo pri vsakem deževju naravnost »plavali«. Sedaj so tisti časi minili in se ne bodo povrnili. Teh pridobitev občani sploh ne morejo preceniti. Prihodnja leta bodo pokazala, v koliko je bilo naše delo plodonosno. Jaz sem o bodočnosti naše občine optimist. Kako bi pa ne bil! Saj ji želim najlepšega procvita in sem sam na delu, da jo s svojimi sodrugi čimbolj dvignem.

Maribor.

NARODNO GLEDALIŠČE.

Repertoar:

Torek, 16. oktobra ob 20. uri: »Ognjenik. Gostovanje v Celju.
Sreda, 17. oktobra ob 20. uri: »Gejša«. Ab. B. Kuponi.
Četrtek, 18. oktobra ob 20. uri: »Moj oče je imel prav.« Ab. C. Kuponi.

Kako se hvalijo! Pregovor sicer pravi: »Lastna hvala cena mala«, toda klerikalci mislijo, da je bog takrat, ko je nje ustvaril, ustvaril tudi izjeme za nje. Zato si oni vedno lastijo ono, kar drugim odrekajo. V nedeljskem »Slovencu« zopet ta mali in ta črna hvali večino v občinskem svetu, češ, da je jako pridna, da se Maribor pod njenim gospodarstvom zelo lepo razvija. Večina zida, večina tlakuje in večina — samo ona — vozi avtobuse. Strašno! No in ko se lastno večino pohvali, potem ne sme obenem izostati graja; toda ne graja, ampak zmerjanje napram manjšini. Za tako delo so menda samo oni socijalisti, ki so hodili v take šole, v katerih je nauk o zmerjanju političnih nasprotnikov kot poseben predmet. Pa nič ne de; gotov napredek vsekakor opažamo tudi v tej samohvali. Klerikalci sedaj že govore v množini in ne več »samo mi SLSa«. Pri svojem »vzornem« gospodarstvu morajo nehoti hvaliti svoje posilne zaveznike ter politične nasprotnike — demokrate, nekdanje policajdemokrate! Pa nič zato, naj se le medsebojno hvalijo, mi njihove hvale ne potrebujemo. Nam socijalistom je v zadostenje to, da se nam kljub črno-plavi večini, ki vleče občinski, politično-gospodarski voz, mnogokrat posreči, da zasusemo oje tega voza v pravo smer in da se ni skoraj nobena večja reč izvedla brez našega vpliva. To je, gospodje, fakt!

Večerni komercialni tečaj v Mariboru. Društvo zasebnih trgovskih nastavljenec v Mariboru odprlo 5. novembra 1928 večerni komercialni tečaj, ki je namenjen predvsem osebam, ki se pripravljajo za vstop v privatne službe, ali pa so že v službah, a si želijo kot obiskovalci(ke) večernih komercialnih tečajev razširiti in poglobiti svoje trgovsko znanje. Predavanja se vrše ob večerih, pri zadostni udeležbi tudi ob popoldanskih urah. Poučevalo se bode: enostavno, dvostavno in ameriško knjigovodstvo, trgovsko računstvo, nauk o menicah in trgovini, slovensko in nemško korespondenco, slovensko in nemško stenografijo ter strojeopisje. Otvorili se bodo tudi še specialni tečaji za hrvaščino, slovenščino, nemščino ter esperanto. Tečaj bo trajal 6 mesecev, vsak dan od 18. ali 19. ure dalje. Vpisnina znaša 20 Din, solnina pa za vse predmete 300 Din mesečno. Priglašenci obiskujejo lahko tudi posamezne predmete, za kar znaša honorar mesečno 60 Din. Taks za končni izpit ni. Po zaključnem izpitu dobijo obiskovalci izpričevala. Društvo bo brezplačno posredovalo obiskovalcem za nastavitve. — Prijave za tečaj sprejema dnevno od 8. do 12. ure g. Pelikan, Ljudska tiskarna v Mariboru, Sodna ulica 20.

Primarij dr. Černič, specialist za kirurgijo, zopet ordinira.

Celje.

»Ljudsko vseučilišče« je imelo dne 21. sept. svoj redni občni zbor. Poročila, ki so bila na njem podana, so bila občajna poročila, ki se podajajo na občnih zbora. Za nas bi bila stvar v polnem redu, če bi bili slišali na občnem zboru tudi poročilo o uspehu, ki ga je Ljudskemu vseučilišču prineslo predavanje o

Fordu in socializmu, katero je bilo za gospode od vodstva tako važno, da so ga morali založiti kot brošuro, ki sedaj plesni in čaka odnešenika, ki jo bo uporabil namesto tresek. Ali ni škoda denarja, ki se tako neplodovito razmetava?

Napredek, pravilo, da je zaznamovati pri obrtno-nadaljevalni šoli v Celju s tem, da je veliki župan imenoval nekaj novih strokovnih moči. Mi bi o resničnosti tega napredka ne dvomili, če ne bi vedeli, da za dobrega ali vsaj povprečnega pedagoga, pa če tudi isti podučuje samo na nadaljevalni šoli, ne zadostuje sama strankarska pripadnost h kakšni režimski stranki, ampak, kar je glavno, pedagoška sposobnost. Da bi pa bil napredek obrtno-nadaljevalne šole vključ v gornjemu nedostatku popoln, bi priporočali šolskemu vodstvu obrtno šole, da odpravi nedeljski pouk in upelje redni pouk ob delavnikih in sicer popoldne od 2. do 6. ure. Kajti to bi bil v resnici napredek, katerega bi gospodje mojstri imenovali gotovo za prenaprednega.

Bivši tovarnar je postal dekalist! Med dopisniki »Enotnosti« se zrcali v najnovejšem času pod rubriko »Delavci dopisujejo« ime F. S. Delavci-komunisti gotovo ne vedo, da je bil g. F. S. pred leti potnik nekega zagrebškega podjetja, kjer je videl, kako se blago, katero je prodajal, proizvajalo. Prišel je v Celje in začel na svojo roko slično blago proizvajati. Sebi je pridjal naslov tovarnar, kakor se ga najde vpisanega v volilnem imeniku. Ko je bil tovarnar, ni poznal delavcev niti sodrugov te ali one skupine. Še le, ko je njegovo podjetje šlo na kant, se je približal naši stranki. Iskal je eksistenco. Ker mu nismo dali službe, da bi služil denar kakor prej kot potnik, je šel k bernotovcem, si od njihove zadruge izposodil denar in postal nato njih član. Kakor se sliši izza kulisa, bo moral S. F. denar vrniti. Glej ga spaka, zdaj je postal S. F. naenkrat dopisnik in razpečevalec »Enotnosti«. Nam je sedaj jasno, da je bil S. F. član »Napreja« za denar, iz česar se da sklepati, da ni postal iz prepričanja komunist, pardon dekalist.

Plesna šola »Svoboda«. Kakor vsako leto, tako bo tudi letos »Svoboda« otvorila svoj plesni tečaj za poučevanje vseh najnovejših plesov ter ponavljanje starih, ki so v splošnem še v navadi. Pouk se bo

vršil vsako sredo in nedeljo od 7. do pol 11. ure zvečer in sicer v verandi in veliki dvorani restavracije »Zeleni travnik«. Prijave sprejemajo prodajalne Konzumnega društva za Slovenijo v Celju in Gaberju, nadalje brivnice »Obnove« v Celju in Gaberju in končno v sredo, dne 17. t. m. v restavraciji »Zeleni travnik«.

Celjska gledališka sezona se otvori z dvema gostovanjima mariborske drame: v torek 15. oktobra z moderno komedijo L. Fulde »Ognjenik«, nadaljni teden pa z Zolajevno dramo »Tereza Raquin«.

Ljubljana-Šiška.

Krajevna organizacija SSJ v Ljubljani sklicuje v soboto, dne 20. oktobra ob pol 8. uri zvečer javno zborovanje v Šiški pri Lasanu (Anžok) na Vodnikovi cesti. Poročala bodeta ss. Likar in Miklošič iz ljubljanskega občinskega sveta in pa o našem državnem političnem položaju. Sodrugi in sodružice! Poskrbimo, da bode ta shod manifestacijskega značaja šišenskega prebivalstva!

V soboto zvečer se je vršil sestanek ljubljanske krajevne organizacije v Zadržnem domu v Šiški. Iz zastopstva ljubljanskega občinskega sveta je poročal s. Likar, ki je žel za svoja izvajanja tako odobravanje, da so sodrugi zahtevali sklicanje javnega shoda, na katerem mora s. Likar še enkrat nastopiti ter razgaliti do popolnosti klerodemokratsko koalicijsko upropaščajočega delovanja z gospodarstvom ljubljanske občine. — Delavstvo v Šiški je zopet prišlo do zavesti, da bo pametno deliti in ljubezen do delavskega pokreta dvignilo socialistično stranko še preko tiste višine, kot je bila po preobratu.

»Svoboda« Šiška je pričela z rednimi tedenskimi predavanji, ki bodo trajala sko-

zi celo zimo. Prvo predavanje s slikami o novem Dunaju je posetilo 45 poslušalcev. S tem številom za pričetek se nadejamo mnogo zelo povoljnih uspehov pri našem socialističnem pokretu. — Razmere podružnice so se zelo lepo popravile. Ljudje, ki imajo le interes, da prinašajo zmede v našo socialistično mladino, so se sami onemogočili in so zginili kot sneg spomladi. In taka usoda čaka vse razbijače delavskega pokreta. S pametno vzgojo in s poštenim namenom bomo vzgojili močan naraščaj Socialistične stranke. Zato, sodrugi, prihajajte redno k predavanjem in privajajte tudi druge!

»Svoboda« Šiška naznanja vsem svojim članom in prijateljem, da prične zopet — kot lansko leto — z rednimi plesnimi vajami v hotelu »Tivoli« (Švicariji) in sicer vsako nedeljo od 15. do 19. ure popoldne. Vstopnina se je celo od lanskega leta znižala. — Mladina, ki ljubi ples in zabavo, ne pozabi tudi letos, da prideš k nam v Švicarijo! — Predsednik.

Studenci pri Mariboru.

Dne 20. oktobra ob 7. uri zvečer priredi tukajšnja krajevna organizacija socialistične stranke v gostilni Majhenič družinski večer z raznimi zabavami.

Sodrugi in sodružice, kakor tudi somišljeniki stranke, se vljudno vabijo na to prireditev.

Ruše.

»Svoboda« Ruše priredi v nedeljo, dne 21. t. m.

VINSKO TRGATEV

v gostilni Knaples (Preac). Sodeluje tudi pevski odsek »Svobode« iz Maribora. Sodrugi, pridite v nedeljo v polnem številu v Ruše.

Avantgarda buržuazije.

Ljubljana, 8. okt. 1928.

Žal, moramo še vedno polemizirati s tisto pokvarjeno študentarijo okoli ljubljanskih razkolnikov in dajemo našemu ljubljanskemu uredniku zopet prostora, da brani enotnost delavskega razreda pred brezvestnimi razbijači, ki uživajo nad svojim grdim početjem.

Birokratje okrog »Enotnosti« so zdijali. Zdivjali tako, da so svoje »cajtenge« napolnili s samimi »socialpatrijoti«. To je bil ves odgovor, proketo »stvar« na moj članek v »Del. Politiki« od 26. septembra. Vse je napisano v »Enotnosti«; vse laži, kar jih sploh eksistira v indeksu dekalistov, se zapisane, vse denunciacije, da bi vendar delavstvo socialiste vrglo v staro šaro in se oprijelo dekalistov, ki delajo za »osvoboditev« proletarijata.

Pozitivnega sicer ni nič napisanega, ker tega ne morejo napisati. Ali pišejo pač kakor so vajeni. Cenče, opravljanja, izmisliotine — vzor so jim predmestne kleptulje, ki znajo sosedo obdelati do obisti — in mislijo, da so proletarijat prosvetili.

So ga, samo na način, da se grize med seboj, da bi se pa organiziral v bojno fronto, to pa ne misli. Niti k njim se ne mara organizirati, razen nekaj tistih, ki jim je komunizem (naj se mi oprost, da to lepo ime zlorabljam s temi avanturisti) pojm osebnega obračunavanja, prilastitve privatne lastnine v lastno korist. To je ves pojm in ves ogenj te revolucionarnosti.

Dokaz? Evo. Nek dekalist je bil svojčas, še za časa velike železničarske stavke blagajnik žolte organizacije ter je smešili komuniste

in jih zasmehoval. Nato so ga razžalili osebe v žolti organizaciji. In iz ekstreme je skočil v ekstrem. Postal je blagajnik neza-visne organizacije. Torej, ideološko mu je trebalo le nekaj let in iz Savla je postal Pavel. Vsaj z ustmi je to trdil. In trdi še danes z ustmi in z anonimnimi dopisi, v resnici se pa še ni pokazal nikjer. Denar proletarcev, ki mu je bil izročen v čuvanje, je porabil za sebe in še ga dolguje danes.

To je en primer. Če bo trebalo, bom navedel ime.

Ali se tako misli preurediti sedanji družabni red?

Tajnik USZJ je v »Ujedinjenem Železničarju« konkretno česnil nekega g. Proboja po gobcu. Gospodje pri »Enotnosti« so zacvilili in napisali čisto nekaj drugega tako, da je čitalec »Enotnosti«, ki ne čita »Ujed. Železničarja«, informiran tako, kot da gre za članek bogve kakšne politične vsebine in »socialpatrijotsko« — oprostite — agitacijo v strokovnem listu. V resnici pa je tistemu Proboju, kakor se je podpisal povzročitelj Stankovega odgovora, povedano konkretno, kaj in kakšen je. Namreč naveden gobeždač, ki se ni še nikjer pojavil dejansko in aktivno in ki tudi razumeva komunizem kot odpravo privatne lastnine v svrhu, da je bo potem on deležen. (Navedel bom o priliki tudi pravo ime.) Zato je bil odgovor s. Stanka kakor če bi dregnil v sršenovo gnezdo. Zagomazelo je.

Tisti »Proboj« naj si zabeleži to-le: Čeravno je sedaj desetletnica »proboja solunske fronte«, in čeravno delate Proboju enaki Proboji povsod **proboj proletarske fronte**, svojih desetletnic ne boste

praznovali. To bomo pač poskrbeli z vso odločnostjo, pa magari vsak teden svojo »Enotnost« načekate s socialpatrijoti. Ker avantgarde buržuazije bomo zlomili. Mi hočemo spremembo družabnega reda, mi hočemo socialistični družabni red, kjer bodo vsa produktivna sredstva last vseh. Nočemo pa v privatni lastnini samo spremembe lastnika.

Se nekaj naj povem.

Sovjetsko Rusijo smatramo za edino delavsko-kmečko državo. To povem kratko, brez fraz. Kot proletarec pa si svojim pravico, da to, kar se mi v nji ne dopade, povem in odklanjam. Ker sem marksist — pa četudi dekalistom to ni po volji — hočem, da je v proletarski državi vsaj po desetih letih v bistvu tako, kakor učni marksizem. Fetiša ne poznam. Zato sem proti, da se po desetih letih dogajajo še stvari, kakor piše »Rabočaja Gazeta« o žalostnem dogodku, da je na Ruskem žena cenejša od pečene repe in da se lahko ravnatelj tovarne — delavec komunist — za šalo oženi in prisili deklo, da ga vzame. Sem proti, da radi dobička in eksploatacije premogovnikov podpiše zastopnik ruske sovjetske vlade (o tem bom v kratkem prinesel avtentične dokumente in to samo zato, da demagogijo dekalistov pokažem delavstvu) z nemškimi kapitalistom pogodbo, da se rudarji ne smejo udeleževati političnih akcij in še par »značilnih« določb. Sem proti, da se dajo privatnemu kapitalu koncesije za izkoriščanje občin.

Ker s tem proletarijatu ni pomagano prav nič, a da je samo firma proletarske vlade in nič drugega, tega ne maram.

To treba vedeti delavstvu. Sovjetska Rusija je hrbenica proletarskega gibanja. Marsikaj pa v nji ni priporočljivega. To povem odkrito, »Enotnost« pa naj napiše, da sem socialpatrijot in proti Rusiji.

Proboj proletarske fronte v Sloveniji avantgardi buržuazije, ki se krijejo pod psevdonimom »dekalisti«, ne bo uspel, pa če še tako točno izvršujejo sklep Kominterne. Čekajo pa naj, saj papir zdrži. — ič.

Šport.

SK Ilirija : SK Svoboda 5 : 0 (3 : 0). V nedeljo, dne 7. t. m., se je vršil finale med navedenima kluboma za pokal LNP, ki ga brani SK Ilirija. SK Ilirija je šla v boj kot favorit in tudi zmagala. SK Ilirija je nastopila brez svojega strelca Šiške ter z rutiniranim igralcem Janez Zupančičem na krilu, ki je dal precej lepih centrov na gol. Napad je več lepih šanc zastreljal. Obramba je bila najboljša na polju. — SK Svoboda, ki je v prvih minutah stiskala Ilirijo pred golom, je hitro popustila. Zastreljala je par lepih momentov pred golom. Znašel se je napad Ilirije in že v 10. min. je padel prvi gol za Ilirijo. Drugi gol je padel kmalu nato iz kornerja. Golman je sicer branil, a žoga mu je padla iz rok ter po nepazljivosti branilcev zabije Košenina 2. gol za Ilirijo. Napadi se menjajo, a SK Ilirija je trdnejša ter zopet oblega nasprotnikova vrata. Po lepo izvedenem napadu pade 3. gol za Ilirijo, kar se pa v prvem polčasu ne menja. — V drugem polčasu Svoboda že nekoliko popušča in brani. Kmalu se pa zopet znajde pred golom Ilirije, a lepih situacij ne zna izrabiti. Ilirija Ilirija zopet po lepem napadu doseže 4. gol. Svoboda zopet v napadu, a ne doseže nobene uspeha. Ilirija napada in napada, a Svoboda obramba na mestu. Malo pred koncem ustreljena roka, nakar žvižga g. Sneller II metrovko, ki jo spremeni Ilirija v 5. gol. Sledijo še napadi Ilirije, a brez uspeha. Sodil g. Sneller dobro.

Dosti denarja prihranite

ako daste v popravilo

Brzopodplati, Taitenbachova ul. 14
Vaše vsakovrstne čevlje, galoše, snežne, z gumi in usnjenimi podplati, cene za podplatenje in pete usnjenih damskih Din 26—28, moških Din 32—38. — Se priporoča BRZOPODPLATA.

Creppe de Chine
In foular svile od 58 Din naprej kakor tudi vsakovrstne druge svile v bogati zalogi po najnižjih cenah pri **J. Trplinu, Maribor, Glavni trg 17.**

Elektrotehnična delavnica
PRATTES & TRABI,
Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898

MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38

Telefon 324

Prodajalne v Stomškovi ulici šte. 2 in na Glavnemu trgu šte. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na **zavarovalno znamko D. P.**

I. Bukova drva

cela in rezana, trboveljski premog in butare ter vsakovrsten rezan in tesan les

Alojz Pištanec

Državna cesta, vis-à-vis Mariborski dvor

JOSIP MLINARIČ

priporočam svojo bogato zalogo
galanterije, specerije, hišnih
in kuhinjskih potrebščin.

Maribor, Glavni trg št. 17.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radiowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

Ali ste že krili?

svoje potrebe v tiskovinah ■

**Nabirajte
nove
naročnike**

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

CENENO ČEŠKO PERJE

1 kg sivega opuljenega perja 70 Din, napol belo 90 Din, belo 100, boljše 125 Din in 150 Din, mehko kot puh 200 in 225 Din, boljša vrsta 275 Din. Pošiljate carine prosto, proti povzetju, od 300 Din naprej poštne prosto. Vzorec zastoj. Blago se tudi zamenja in neugajajoče vzame nazaj. Naročila samo na

Benedikt Sachsel, Lobez št. 19 u Piznu, Českoslovaška
Poštne pošiljke rabijo iz Českoslovaške v Jugosl. približno 10 dni.

L. Mikuš, Ljubljana, Mestni trg 15

DEŽNIKI.

Na malo.

Ustanovljeno 1839.

Na veliko.

Telefon 2282.